

MAAKUNTAKAAVAMERKINNÄT, - MÄÄRÄYKSET JA - SUOSITUKSET

Hyväksytty maakuntavaltuustossa 29. 11. 2004

Vahvistettu Valtioneuvostossa 28. 9. 2006

RAKENTAMISRAJOITUS

Ehdollinen rakentamisrajoitus

Maakuntakaavan MRL 33§:n mukaan rakentamisrajoitus koskee virkistys- ja suojelualueita sekä teknisen huollon ja liikenteen alueita ja linjoja. Rakentamisrajoitus on laajennettu koskemaan myös puolustusvoimien alueita (EP ja EPs), maa- ja metsätalousalueita, joilla erityisiä luontoon, geologiaan ja maisemaan liittyviä ympäristöarvoja (MY, MYg ja MYp), matkailualueita (RM ja RMs), lentokenttien melualueita (me) ja puolustusvoimien varikkoalueiden suojavyöhykkeitä (sv). Rakentamisrajoitusta on täsmennetty rakentamismääräyksessä. Suunnittelu- ja suojelumääräyksiin ei liity rakentamisrajoitusta.

MAAKUNTAKAAVA-ALUE

Alue- ja yhdyskuntarakenne, asumisen kehittäminen

Kehittämissuositus: Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta tulisi kehittää tasapainoisesti taajama-asutuksen ja maaseutu-asutuksen alueina ja vyöhykkeinä korostaen asumisen laatua ja monipuolisia taajaman asumisen mahdollisuuksia tiiviistä kaupunkiasumisesta väljään maaseutu-asutukseen. Asumisen sijoituksessa tulisi korostaa joukko- ja kevytliikennettä tukevia, yhdyskuntataloudellisesti, ympäristönsuojellisesti ja kulttuurisesti kestäviä ratkaisuja. Työssäkäynnin kestävien ratkaisujen ja hyvään palveluiden saatavuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Palvelujen sijoittamisessa tulisi korostaa kaupunki- ja kuntakeskusten sekä maaseudun kyläkeskusten kehittämistä, vetovoimaisten kävelykeskustojen toteutusta, vähittäiskaupan suuryksikköjen sijoituksen ohjaamista ja palvelualueiden monipuolista kehittämistä. Vesiensuojelun sekä vesi- ja jätehuollon seudullisilla ratkaisuilla tulisi turvata ympäristön terveellisyys. Luonnonvarojen kestävä käytön kehittämiskäytännöillä tulisi turvata yhdyskuntien kiviainestarve sekä edistää energiahuollon kotimaisuutta. Rakentamisen sijoittelussa tulisi ottaa huomioon maakunnan maisemarakenne. Vanha olemassa oleva rakennettu ympäristö ja uudisrakentaminen tulisi sovittaa yhteen kulttuurisesti kestäväällä tavalla.

Alue- ja yhdyskuntarakenne, elinkeinojen kehittäminen

Kehittämissuositus: Elinkeinoalueita tulisi kehittää asumisen ja liikenteellisen sijainnin kannalta keskeisillä ja hyvin saavutettavilla alueilla maakunnan edullista logistista sijaintia hyödyntäen. Elinkeinoalueiden ympäristön laatuun ja toiminnalliseen profilointiin, julkisten ja yksityisten palveluiden, monipuolisten työpaikka- ja palvelualueiden, teollisuus- ja varastoalueiden sekä ympäristövaikutuksia omaavien alueiden sijoittumiseen, tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Vesi- ja jätehuollon sekä energiahuollon seudullisilla ratkaisuilla tulisi turvata elinkeinotoimintojen toimintaedellytykset ja kilpailukyky. Liikenneverkon kehittämisellä tulee turvata elinkeinotoimintojen logistinen kilpailukyky. Luonnonvarojen kestävä käytön kehittämiskäytännöillä tulisi turvata elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Maa- ja metsätalouden toimintaedellytykset tulisi turvata säilyttämällä alueita yhtenäisinä.

Alue- ja yhdyskuntarakenne, vapaa-ajan- ja matkailun kehittäminen

Kehittämissuositus: Maakunnan vapaa-ajan alueita ja -reittejä tulisi kehittää kokonaisuutena ja verkostomaisesti tarkoituksena tukea maakuntaa vetovoimaisena asuinmaakuntana ja

houkuttelevana matkailumaakuntana. Kehittämisessä tulisi lähteä vapaa-ajan aluekokonaisuuksista, joissa yhdistyy yleisen virkistyneen ja matkailun palvelualueiden tarpeet. Kansallispuistojen ja muun suojelualueverkon sekä arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja niihin tukeutuvien nähtävyyksien verkko tulisi kytkeä osaksi vapaa-ajan toimintojen verkkoa. Luonnon- tai kulttuuriympäristöltään arvokkailla alueilla tulisi vapaa-ajan ja matkailun toimintaedellytykset turvata hoidon keinoin.

Helsingin metropolialue

Helsingin metropolialue on valtakunnallisesti tärkeä kehittämisalue ja yhtenäinen työssäkäyntiliikennealue, joka käsittää Uudenmaan, Itä-Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Kanta-Hämeen maakunnat. Kanta-Hämeessä alue käsittää kaikki kolme kaupunkiseutua sekä 3-moottoritien, 2-tien, 12-10 –tien ja 54-kantatien muodostamat etelä-pohjoissuuntaiset ja itä-länsisuuntaiset kehittämiskäytävät.

Kehittämissuositus: Aluetta tulisi kehittää laajana yhteistyönä, ympäristöltään vetovoimaisen asumisen ja logistiselta sijainniltaan kilpailukykyisen elinkeinotoiminnan sijoitusalueena, rautatieverkkoon ja moottori- ja valtatieverkkoon tukeutuen. Liikennejärjestelmiä tulisi kehittää kokonaisuutena ottaen huomioon joukkoliikenteen tarpeet keskusasemien, matkakeskusten ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen palvelutason kehittämiseksi. Logistiikkakeskuksina tulisi kehittää Riihimäen tavara-aseman seutua, Riihimäen itäisen kehän, 3-moottoritien ja kantatie 54:n muodostamia solmuja, 3-moottoritien aluevyöhykettä Janakkalan Viralassa, Hämeenlinnan Moreenin-alueetta, 3-tien ja 10-tien solmukohdassa sekä Forssan Kassimäen ja jätehuoltoalueen vyöhykettä 10-tien ja 2-tien solmukohdassa. Alueen kulttuuri- ja luonnonympäristöön liittyviä vahvuuksia tulisi hyödyntää asumisessa ja matkailussa koko maakunnassa. Kanta-Hämeen kehittämistyössä tulee erityisesti painottaa Vanajaveden laakson, Loimijokilaakson, Hämeen Järviylängön ja Ydin-Hämeen-Evon aluevyöhykkeen vahvuuksia. Liittyen oppilaitostutkimuslaitos- ja osaamiskeskuksiin tulisi erityisesti kehittää Hämeenlinnan seudun, Tammelan-Forssan-Jokioisten-Ypäjän ja Riihimäen-Hyvinkään osaamiskehittymiä.

HHT- kehittämiskäytävä

Helsinki-Hämeenlinna-Tampere –vyöhyke (HHT) on valtakunnallisesti tärkeä kehittämiskäytävä ja ylimaakunnallinen kehittämisalue, joka Kanta-Hämeessä käsittää Riihimäen ja Hämeenlinnan kaupunkien sekä Lopen, Hausjärven, Janakkalan Rengon, Hattulan, Kalvolan Hauhon, Tuuloksen ja Lammin kuntien alueet. Maakuntakaavassa vyöhyke rajautuu kuntarajoihin ja sitä ei ole erikseen osoitettu kartalla. Riihimäen seudun kehittämiseen liittyy olennaisesti myös Riihimäen-Hyvinkään kaupunkiseudun kokonaiskehittämistarpeet. Vyöhyke rakentuu taajamien muodostamasta nauharakenteesta.

Kehittämissuositus: Vyöhykettä tulisi kehittää laajana yhteistyönä ympäristöltään vetovoimaisen asumisen ja logistiselta sijainniltaan kilpailukykyisen elinkeinotoiminnan sijoittumista suosivasti päärataan ja 3-moottoritiehen tukeutuen. Liikennejärjestelmiä tulisi kehittää kokonaisuutena ottaen huomioon joukkoliikenteen tarpeet keskusasemien, matkakeskusten ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen palvelutason kehittämiseksi. Kaupunki- ja kuntakeskuksia sekä asemanseutuja tulisi kehittää korkean palvelutason alueina. Harvialan ja Monnin alueilla tulisi pitkälle tähtäimellä varautua taajama-alueiden kehittämistarpeisiin. Vyöhykkeen kulttuuri- ja luonnonympäristöön liittyviä vahvuuksia tulisi hyödyntää asumisessa ja matkailussa.

Seutukunnat, kaupunkiseudut

Maakunnan kolme kaupunkiseutua, Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan seudut, muodostavat kukin yhtenäisen seutukunnan ja seutuyhteistyöalueen. Maakuntakaavassa osoitetaan kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenne seudullisena maankäyttörakenteena, jossa asumisen, elinkeinotoimintojen, palveluiden, teknisen huollon, liikenteen, viherympäristön ja kulttuuriympä-

ristön rakenteet on osoitettu maankäytön suunnitelmana.

Hämeenlinnan kaupunkiseudun muodostavat Hämeenlinnan kaupunki, Janakkalan Rengon, Hattulan, Kalvolan Hauhon, Tuuloksen ja Lammin kunnat. Riihimäen-Hyvinkään kaupunkiseudun muodostavat Kanta-Hämeessä Riihimäki, Loppi, ja Hausjärvi sekä Uudenmaan maakunnassa Hyvinkää, jonka maankäyttöratkaisut ovat Uudenmaan maakuntakaavassa. Forssa kaupunkiseudun muodostavat Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä.

Kehittämissuositus:

Kaupunkiseudun yhdyskuntarakennetta tulisi kehittää tasapainoisesti ja kestäväan yhdyskuntarakenteeseen perustuen, tukien sekä taajamien että maaseudun kehittämistä ja edistämien niiden vuorovaikutusta. Kehittämissuosituksilla tulisi tukea HHT-vyöhykkeen nauharakennetta ja merkitystä joukkoliikenteenlaatuikäytävänä. Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkiseuduilla tulee tukea olemassa olevien radanvarsitaajamien kehitystä ja varautua pitkällä aikavälillä Harvialan ja Monnin alueiden kehittämiseen. Forssan kaupunkiseudun kehittämissuosituksilla tulisi tukea kaupunkiseudun nauharakennetta. Kehittämissuosituksilla tulisi tukea liikennejärjestelmien kokonaisvaltaista kehittämistä. Asumisalueiden ja elinkeinoalueiden kehittämisessä tulisi pyrkiä seudullisesti edullisiin ja kilpailukykyisiin ratkaisuihin. Kaupunkiseutujen viherrakenteessa tulisi pyrkiä koko seutua palveleviin ratkaisuihin tukeutumalla luonnon- ja kulttuuriympäristön suomiin mahdollisuuksiin.

KEHITTÄMISEN KOHDEALUEET:

Kaupunkikehittämisen kohdealue

Merkinnällä osoitetaan kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteeseen liittyvää osa-aluetta, jossa taajama- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen edellytykset tulisi säilyttää pitkällä tähtäimellä. Maakuntakaavassa tällä merkinnällä on Monninalue HHT-vyöhykkeellä.

Suunnittelumääräys: Kaupunkikehittämisen kohdealueen alueidenkäytössä tulee turvata pitkän tähtäimen maankäytölliset kehittämistarpeet ja turvata raideliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet.

Kehittämissuositus: Kaupunkikehittämisen kohdealueen maankäytön kehittämistarpeet tulisi selvittää yleiskaavoituksella.

Maaseudun kehittämisen kohdealue

Merkinnällä osoitetaan maaseutuasukituksen kehittämisen kannalta edullisia vyöhykkeitä, joilla pyritään edistämään maaseutuasukituksen palvelutason vaatimiin kehittämistoimia.

Suunnittelumääräys: Kehittämisen kohdealueen alueidenkäytössä tulee kiinnittää erityistä huomiota vesi- ja jätehuollon kestäväan järjestämiseen sekä asutuksen kylämäisen tai maaseutumaisen luonteen säilymiseen.

Kehittämissuositus: Maaseudun kehittämisen kohdealueen maankäytön kehittämistarpeet tulisi selvittää yleiskaavoituksella.

Luontomatkailun kehittämisen kohdealue, luontomatkailupuisto

Merkinnällä osoitetaan luontovirkistykseen ja luontomatkailun kehittämisen kannalta erityisen merkittäviä, vetovoimaisia ja luonnonympäristöltään monipuolisia vyöhykkeitä, joilla on edellytykset kehittyä monipuolisiksi luontomatkailun ja vapaa-ajan aluekokonaisuuksiksi. Maakuntakaavassa näitä ovat Hämeen Järviylängön luontomatkailupuisto ja Evon-Kuohijärven

luontomatkailupuisto. Kehittämisen kohdealueella ei ole maakuntakaavassa metsänhoidollisia rajoituksia. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausuntomenettelyä.

Suunnittelumääräys: Kehittämisen kohdealueen käytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota luontomatkailun edellytysten turvaamiseen, alueen virkistys- ja suojelualueiden hoidon- ja käytön suunnitteluun, eri toimintojen verkostomaiseen kytkemiseen reitistöin sekä maaseutu- ja matkailuelinkeinojen tukemiseen.

Kehittämissuositus: Kehittämisen kohdealueen kehittämistarpeet tulisi selvittää erillisellä kehittämissuunnitelmalla.

OSA-ALUEET:

ma Maisema-alue: kulttuurimaiseman, rakennetun kulttuuriympäristön tai kulttuurihistorian kannalta tärkeä alue

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti merkittäviä kulttuurimaiseman, rakennetun kulttuuriympäristön tai kulttuurihistorian kannalta arvokkaita alueita. Alueet ovat laajoja kulttuurimaisemakokonaisuuksia, joissa kulttuuriympäristö ja luonnonympäristö yhdessä muodostavat maisemarakenteellisesti ja maisemakuvallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Alueet edustavat maakunnan eri osien maisematyyppejä ja sijoittuvat asutus- ja kulttuurihistorian kannalta merkityksellisille vyöhykkeille. Osa-alueilla on runsaasti arkeologista kulttuuriperintöä, arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja perinnemaisemia. Valtioneuvoston päätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sisältyvät osa-alueisiin, samoin joukko valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön alueita ja kohteita. Osa-alueen sisältämät rakennetun ympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa, ja niihin kohdistuu maakuntakaavan suunnittelumääräys. Osa-alueilla ei ole maakuntakaavassa metsänhoidollisia rajoituksia. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausuntomenettelyä.

Suunnittelumääräys: Maisema-alueille sijoittuvassa maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun kulttuuriympäristön vaalimiseen, maisemallisiin näkökulmiin sekä kulttuuriympäristön moniarvoisuuden ja ajallisen kerroksellisuuden säilymiseen.

Kehittämissuositus: Maisema-alueilla tulisi edistää maiseman- ja kulttuuriympäristön hoitoa.

ra Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

Osa-aluemerkinnällä tai vastaavalla viivamerkinnällä osoitetaan sellaisia valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön tai kulttuurihistorian kannalta arvokkaita alueita, jotka eivät sisälly maisema-alueisiin (ma) eivätkä taajamiin. Osa-alueiden tarkoittamat rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys. Osa-alueilla ei ole maakuntakaavassa metsänhoidollisia rajoituksia. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausuntomenettelyä.

Suunnittelumääräys: Arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueille sijoittuvassa maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun kulttuuriympäristön vaalimiseen ja niihin sisältyvien maisemallisten arvojen vaalimiseen.

Kehittämissuositus: Arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueilla tulisi edistää rakennetun kulttuuriympäristön hoitoa.

Kansallisen kaupunkipuiston alue

Merkinnällä osoitetaan Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto.

Tärkeä ja muu vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialue

Merkinnällä osoitetaan vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet, luokka 1 ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet, luokka 2 osa-aluemerkinnällä. Pohjavesialueiden sijainti ja niiden luokitus on eritelty liitekartalla.

Suunnittelumääräys: Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden määrää tai laatua.

Suojelumääräys: Erityistä huomiota tulee kiinnittää pohjavesien suojeluun. Ennen mitään pohjavesiolosuhteita mahdollisesti muuttavia toimenpiteitä on kunnan ympäristöviranomaiselle sekä ympäristökeskukselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Pernunnummen ja Kaukolanharjun pohjavesialueilla pohjaveden ottoa järjestettäessä tulee turvata alueiden Natura-arvojen säilyminen.

Kehittämissuositus: Pohjavesialueelle tulisi laatia suojelusuunnitelma.

Natura 2000 -verkoston alue

Merkinnällä osoitetaan Natura 2000-verkostoon kuuluvat tai siihen ehdotetut alueet. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet koostuvat Euroopan yhteisön komissiolle ilmoitetuista linnustonsuojelualueista (SPA-alueet) ja alueista, jotka komissio tai neuvosto on jäsenmaiden ehdotuksesta hyväksynyt yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi (SCI-alueet). Valtioneuvoston päätöksen mukaisissa alueissa noudatetaan luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n säännöksiä. Suomen Natura 2000 -verkostoehdotus muodostuu pääosin olemassa olevista luonnonsuojelu-alueista, valtioneuvoston hyväksymien suojeluohjelmien alueista sekä eräistä muista suojelukohteista.

Natura-2000 osa-alueilla on maakuntakaavassa käytetty aluevarausmerkintöjä, jotka osoittavat maakunnallisen näkemyksen Natura-alueiden maankäyttöratkaisuista.

me Melualue

Merkinnällä osoitetaan lentokentän $L_{Aeq}55$ dB melualueen likimääräinen raja. Merkintään liittyy MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Osa-alueella on sallittua lentotoimintaa palveleva rakentaminen.

sv Suojavyöhyke

Merkinnällä osoitetaan aluetta, jolla on puolustusvoimien ammusvaraston sijoituksesta johtuva räjähdysvaara. Merkintään liittyy MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Suunniteltaessa alueen käyttöä on puolustushallinnolle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen

Rakentamismääräys: Osa-alueella on sallittua maa- ja metsätalousrakentaminen ja puolustushallintoa palveleva rakentaminen.

se Selvitysalue

Merkinnällä osoitetaan aluetta, jolle kohdistuu ristikkäisiä käyttötarkoituksia.

Suunnittelumääräys: Aluetta ei tule suunnitella rakentamiseen ennen kuin alueen käyttötarkoitus on ratkaistu. Määräys on voimassa enintään viisi vuotta maakuntakaavan voimaantulosta.

ALUEET JA KOHTEET

Taajama-aluemerkinnät: A, Ar, AT, C, EP, P, RM, TP, T, TT, VL:

Taajama-alueille sijoittuu yksittäisiä ja pienialaisia arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä, joita ei ole osoitettu erikseen pikku-s -aluevarausmerkinnällä. Näille alueille sijoittuvat rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön turvaaminen.

A Asuntovaltainen taajamatoimintojen alue.

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden kerrosalasta pääosa on tarkoitettu asumiseen. Merkintä sisältää asumiseen, keskustatoimintoihin, palveluihin ja pienialaisia tuotantotoimintoihin liittyviä rakentamisalueita, liikenneväyliä, virkistys- ja puistoalueita sekä erityisalueita.

As Asuntovaltainen taajamatoimintojen alue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan rakennettuja asuinalueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Ar Rakennettava uusi tai rakennetta tiivistävä asuntovaltainen alue

Merkinnällä osoitetaan rakennettavia tai tiivistettäviä alueita, joiden kerrosalasta pääosa on tarkoitettu asumiseen

Suunnittelumääräys (A): Alueen maankäyttöä suunniteltaessa on otettava lähtökohdaksi taajaman rakenteellinen eheyttäminen sekä viherrakenteen, vapaiden rantojen ja rakennetun kulttuuriympäristön turvaaminen.

Suunnittelumääräys (Ar): Alueen kaavoituksessa ja toteuttamisessa tulee edetä siinä järjestyksessä, että otetaan riittävästi huomioon peruspalvelujen saavutettavuudelle, hyvälle energiataloudelle ja maaperän rakentamiskelpoisuudelle asetettavat kohtuulliset vaatimukset sekä suoritettujen kunnallisteknisten investointien mahdollisimman suuri hyödyntäminen. Vesistöjen rantavyöhykkeet tulee osoittaa ensisijaisesti virkistys- ja puistoalueiksi. Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö tulee turvata ja uudisrakentaminen sovittaa maisemaan. Rautateiden ja tiestön melu- ja värinävaikutukset tulee ottaa suunnittelussa huomioon.

Suunnittelumääräys(As): Alueen suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa on otettava huomioon arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

AT Kyläalue tai kylämäisen asutuksen alue

Merkinnällä osoitetaan aluerakenteen ja maankäytön kannalta kehitettäviä kyläalueita tai kylämäisen asutuksen alueita, joilla rakenteen tiiveys luo pohjaa palvelujen kehittämiseksi. Samalla pyritään säilyttämään maaseudun peruspalveluiden edellytyksiä.

at Kyläkeskus

Kyläalueen kohdemerkinnällä osoitetaan aluerakenteen kannalta kehitettävien kylien peruspalvelujen painopistesijaintia, jonka lähiympäristöä voidaan pitää suotuisana rakentamisalueena.

ATs Kyläalue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan kehitettäviä kyläalueita tai kylämäisen asutuksen alueita, joilla rakenteen tiiveys luo pohjaa palvelujen kehittämiseksi ja jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee säilyttää kyläalueen ja kyläasutuksen luonne ja rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

Suunnittelusuositus: Muun kuin maa- ja metsätalouteen liittyvän rakentamisen tulisi kyläalueella olla väljää kyläalueen keskuksesta jalankulkuetäisyydelle sijoitettavaa pientalorakentamista. Rakennusten sijoittamisessa tulisi noudattaa hyvää peltomaata suojaavaa perinteistä sijoitustapaa. Kyläalueelle tulisi laatia maankäytön ohjaamiseksi yleiskaava tai asemakaava.

C Keskustatoimintojen alue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävien keskusten keskustahakuisten palvelu-, hallinto-, asumis- ja muiden toimintojen alueita niihin liittyvine liikennealueineen ja puistoineen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Cs Keskustatoimintojen alue, jolla arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävien keskusten keskustahakuisten palvelu-, hallinto-, asumis- ja muiden toimintojen alueita niihin liittyvine liikennealueineen ja puistoineen. Alueilla on arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä, joiden sijoittuminen tulee määritellä asemakaavassa

c Kuntakeskus

Merkinnällä osoitetaan kuntakeskusten palveluiden sijainnin painopiste. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

ca Alakeskus

Merkinnällä osoitetaan kaupunkien alakeskusten ja kunnan palveluvarustukseltaan merkittävien osakeskusten sijainti. Alueelle ei tule sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys (C, Cs, c, ca): Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee kiinnittää huomiota hyvään rakennustapaan, tasapainoisen kaupunkikuvan toteuttamiseen, monipuolisen palvelurakenteen edistämiseen ja arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön vaalimiseen. Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelykeskustojen kehittämiseen.

KM Kauppakeskusten alue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksikköjen sijoittamiseen soveltuvia keskustatoimintojen ulkopuolisia alueita.

km Vähittäiskaupan suuryksikkö

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävää vähittäiskaupan suuryksikköjen sijoittamiseen soveltuvaa keskustatoimintojen ulkopuolista tai niihin välittömästi liittyvää kohdetta.

km-e Erikoistavarakaupan suuryksikkö tai paljon tilaa vaativan kaupan alue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävää erikoistavarakaupan suuryksikköä tai paljon tilaa vaativan kaupan alueiden sijoittamiseen soveltuvia keskustatoimintojen ulkopuolista tai niihin välittömästi liittyviä kohteita. Vähittäiskaupan suuryksikön säännökset eivät koske paljon tilaa vaativaa kauppaa. Maaseudun kauppakeskittymät on osoitettu tällä merkinnällä.

Suunnittelumääräys: Kaupan suuryksiköiden toteuttamisen ajoittamisessa on otettava huomioon kaupunkiseudun ja kuntien palvelurakenteen tasapainoinen kehittäminen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomioita erityisesti alueen sisäisiin liikennejärjestelyihin

P Palvelujen alue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävien julkisten palvelujen ja hallinnon alueita

Ps Palvelujen alue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan julkisten palvelujen ja hallinnon alueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Suunnittelumääräys(Ps): Alueen suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

ok Osaamiskeskus

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten osaamiskeskusten sijainti.

Kehittämissuositus: Alueita kehitetään korkeaan osaamisen perustuvan elinkeinoelämän sijoittamisedellytyksiä sekä elinkeinoelämän, tutkimuksen ja koulutuksen välistä kanssakäymistä suosivaksi.

TP Työpaikka-alue

Merkinnällä osoitetaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla toimisto- ja palvelutyöpaikkoja sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia.

TPs Työpaikka-alue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan työpaikka-alueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Suunnittelumääräys: Alueen kaavoituksessa ja toteuttamisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota rakennettavan ympäristön hyvään laatuun, tienvarsinäkymiin ja tarkoituksenmukaiseen toteuttamisjärjestykseen ja ajoitukseen.

Suunnittelumääräys(TPs): Alueen suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

T Teollisuus- ja varastoalue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä teollisuus- tai varastotoimintojen alueita.

Ts Teollisuus- ja varastoalue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan teollisuus- tai varastotoimintojen alueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

t Teollisuus- ja varastoalue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä teollisuus- tai varastotoimintojen kohteita.

Suunnittelumääräys: Alueen kaavoituksessa ja toteuttamisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota rakennettavan ympäristön hyvään laatuun, tienvarsinäkymiin, tarkoituksenmukaiseen toteuttamisjärjestykseen ja ajoitukseen sekä haitallisten ympäristövaikutusten estämiseen.

Alueiden suunnittelussa on muodostettava riittävän leveät rakentamattomat suojavaohykkeet teollisuuskortteleiden ja näihin rajoittuvien häiriöille alttiiden toimintojen aluevarausten väliin.

Suunnittelumääräys(Ts): Alueen suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

TT Ympäristövaikutuksiltaan merkittävien teollisuustoimintojen alue

Merkinnällä osoitetaan ympäristövaikutuksiltaan merkittävien teollisuustoimintojen alueet.

Suunnittelumääräys: Alueen kaavoituksessa ja toteuttamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen ja ympäristön suojaamiseen.

E Erityisalue

Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on tietty erityiskäyttötarkoitus ja mahdollisia liikkumisrajoituksia. Pääosin erityistarkoitus osoitetaan merkinnän tarkennuksilla. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

et Jätevedenpuhdistamo

 Vedenottamo tai pohjaveden imeytys

Merkinnällä osoitetaan alueita yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia laitoksia, kuten jätevedenpuhdistamoita ja vedenottoa varten.

EJ Jätteenkäsittelyalue

Merkinnällä osoitetaan seudulliset jätteenkäsittelyalueet. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Alueelle saa sijoittaa tai rakentaa jätteiden käsittelyyn ja hyödyntämiseen liittyviä rakennuksia ja rakenteita.

Suunnittelumääräys: Jätteenkäsittelyalueen ympärille tulee jättää riittävä suoja-alue ympäristöhaittojen vähentämiseksi. Jätteiden käsittelyssä ja alueen muussa järjestelyssä on erityistä huomiota kiinnitettävä ympäristönsuojeluun.

Käytöstä poistettu kaatopaikka

Merkinnällä osoitetaan käytöstä poistetut kaatopaikka-alueet. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

EN Energiahuollon alue en Muuntamo tai energiahuollon kohde

Merkinnällä osoitetaan energiahuoltoa palvelevia laitoksia tai rakenteita, kuten voimaloita ja suurmuuntamoalueita varten varattuja alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Energiahuollon alueiden suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomioita toiminnan vaikutuksiin ympäristössä.

EOt Turpeenottoalue

EOh Soran- ja hiekanottoalue

EOk Kalliokiviaineksenottoalue

Maa-ainestenotto ja alueen jälkihoidon käyttötavoite:

my erityinen maisemointitarve

vl virkistysaluekäyttö

mu ulkoilu ja moninaiskäyttö

ej jätehuolto

sl linnustonsuojelu

Merkinnöillä osoitetaan alueita turpeenottoon, harjukiviaineksenottoon tai kalliolouhintaan. Pienillä lisäkirjaimilla osoitetaan alueiden jälkikäyttötavoite. Maakuntakaavassa maa-ainestenottoalueiden aineksen laatu perustuu yleispiirteiseen arvioon ja alueiden käyttöönoton yhteydessä jokainen toimija vastaa ja selvittää hanke- ja aluekohtaisesti liiketalouden ja laatuvaatimusten edellytykset. Turpeenotto ja kalliolouhinta-alueiden osalta aluerajaukset ovat vyöhykkeenomaisia muodostumaa rajaamia. Jokaisen hankkeen yhteydessä tulee selvittää luonto- ja laatuselvityksiin perustuen varsinaisen ottotoiminnan alueen rajauksen.

Suunnittelumääräys(EOt): Suunniteltujen turvetuotantoalueiden käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin. EOt -alueilla 13, 17, 23, 26, 50, 56, 105, 106, 107, 112, 113, 114, 125, 135 tulee noudattaa tavanomaista tehokkaampia vesiensuojelutoimia. Tuotantoalueen ja pohjavesialueen väliin on jätettävä riittävä suojaetäisyys. Suoalueen kuivatus tulee järjestää siten, ettei siitä aiheudu merkittävää haittaa alapuolisille vesistöille, pohjavesialueeseen tai yksityiseen vedenhankintaan. Kuivatukselle on haettava vesilain mukainen lupa, mikäli hankkeella saattaa olla vesilain 1 luvun 18 §:n tarkoittama vaikutus (pohjaveden muuttamiskielto) pohjaveteen. Alueen toteutuksen tulee perustua riittävään luontoselvitykseen ja ympäristövaikutusten arviointiin. Tuotantopinta-alaltaan

yli 150 hehtaarin suoalueiden toteutuksessa tulee soveltaa YVA-lain mukaista arviointimenetystä. Alueen jälkihoitotavoitteena on metsätalous ellei sitä ole erikseen määritelty lisämerkinnällä.

Suunnittelumääräys(EOh): Sora- ja hiekka-aineksen ottamissuunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota pohjaveden suojeluun ja ainestenoton maisemallisiin vaikutuksiin käyttämällä riittäviä suojakerroksia ja -vyöhykkeitä sekä vaiheistamalla ainestenottoa ja maisemointia. Alueen toteutuksen tulee perustua riittävään luontoselvitykseen ja ympäristövaikutusten arviointiin. Alueen jälkihoitotavoitteena on metsätalous ellei sitä ole erikseen määritelty lisämerkinnällä. Harjualueilla tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota ottoalueen sovittamiseen ympäröivään harjumaastoon.

Suunnittelumääräys(EOk): Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen maisemointiin ja alueen ja toiminnan ympäristölle aiheuttamien haittatekijöiden vähentämiseen. Alueen toteutuksen tulee perustua riittävään luontoselvitykseen ja ympäristövaikutusten arviointiin. Alueen jälkihoitotavoitteena on metsätalous ellei sitä ole erikseen määritelty lisämerkinnällä. Jätehuoltoalueelle (ej) voidaan loppusijoittaa vain käsiteltyä jätettä.

EP Puolustusvoimien alue

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat tai sellaiseksi suunnitellut varuskunta-, harjoitus- ja varikkoalueet. Alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuus- yms. syistä rajoitettua. Puolustusvoimien alueille on tarpeen mukaan osoitettu osa-aluemerkinnällä suojavyöhykkeen raja alueille, joilla on räjähdysvaara. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

EPs Puolustusvoimien alue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien varuskunta-alueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen ja toiminnan ympäristölle aiheuttamiin haittatekijöihin.

Suunnittelumääräys(EPs): Alueen suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

Rakentamismääräys: Alueelle saa rakentaa alueen erityistarkoituksia palvelevia rakennuksia tai rakenteita.

LR Rautatieliikenteen alue

Merkinnällä osoitetaan merkittäviä ratapiha-alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

LL Lentoliikenteen alue

Merkinnällä osoitetaan HHT-vyöhykkeen ja kaupunkiseutujen sekä harrastustoiminnan kannalta tärkeitä lentotoiminnan alueita. Näille on erikseen osoitettu arvioitu 55dBA mukainen meluvyöhykkeen raja. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen ja toiminnan ympäristölle aiheuttamien haittatekijöiden vähentämiseen.

Rakentamismääräys: Alueelle saa rakentaa alueen lentotoimintaa palvelevia rakennuksia tai rakenteita.

Im Joukkoliikenne- tai matkakeskus

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävien joukkoliikennekeskusten sijainti.

Kehittämissuositus: Joukkoliikennekeskuksia kehitetään osana kokonaisliikennejärjestelmää. Keskuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikennepalveluiden kehittämiseen, vaihtoliikenteen sujuvuuteen ja pysäköinnin tilantarpeeseen.

Ia Taajamajuna-asema

Merkinnällä osoitetaan kehitettävät taajamajuna-asemat.

Kehittämissuositus: Taajamajuna-asemia kehitetään osana kokonaisliikennejärjestelmää. Asemilla tulee kiinnittää erityistä huomiota liikennepalveluiden kehittämiseen, vaihtoliikenteen sujuvuuteen ja pysäköinnin tilantarpeeseen.

Ip Joukkoliikenteen vaihtopaikka

Merkinnällä osoitetaan valtakunnalliseen liikenneverkkoon liittyvät merkittävät linja-autoliikenteen vaihtopaikat.

Kehittämissuositus: Joukkoliikenteen vaihtopaikkoja kehitetään osana kokonaisliikennejärjestelmää. Vaihtopaikoilla tulee kiinnittää erityistä huomiota liikennepalveluiden kehittämiseen, vaihtoliikenteen sujuvuuteen ja pysäköinnin tilantarpeeseen.

It Logistiikkakeskittymä

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät logistiikkakeskittymät, johon keskittyy tavaraliikenteen terminaalitoimintoja ja tukkukaupan keskittymiä.

Kehittämissuositus: Joukkoliikenteen vaihtopaikkoja kehitetään osana kokonaisliikennejärjestelmää. Vaihtopaikoilla tulee kiinnittää erityistä huomiota liikennepalveluiden kehittämiseen, vaihtoliikenteen sujuvuuteen ja pysäköinnin tilantarpeeseen.

Ik Kanava

Merkinnällä osoitetaan uuden kanavan sijainti. Merkintä koskee Vihavuoden veneilyreitikanavaa.

Suunnittelumääräys: Kanavan toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota Vihavuoden kulttuuriympäristöllisiin arvoihin.

Liikennealueen kohdemerkinnöillä osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä liikennejärjestelmien kannalta tärkeitä liikennealueita, kuten matkakeskuksia, joukkoliikenteen vaihtopaikkoja, taajamajuna-asemia tavaraliikenneterminaleja ja logistiikkakeskuksia. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueiden käyttöönottoa suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen joustavuuteen ja joukkoliikennejärjestelmien toimivuuteen, alueiden kytkeytymiseen tie-, katu- ja kevyenliikenteenverkkoon sekä riittäviin paikoitustiloihin ja kevyenliikenteen

ratkaisuihin. Alueiden suunnittelussa tulee pyrkiä vähentämään ympäristölle aiheutuvia haittatekijöitä.

RM Matkailupalvelujen alue.

Merkintää käytetään osoittamaan seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen alueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakyliä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

RMs Matkailupalvelujen alue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan rakennettuja matkailualueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

rm Matkailupalvelujen kohde.

Merkintää käytetään osoittamaan seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen kohteita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakyliä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

RAs Loma-asuntoalue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään

Merkinnällä osoitetaan siirtolapuutarha tai loma-asutusalueita, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys.

Suunnittelumääräys(RMs, RAs): Alueen suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön arvot.

Rakentamismääräys(RM, RMs, rm): Alueelle on sallittua matkailu- ja virkistystoimintoja palveleva rakentaminen

VL Lähivirkistysalue

▲ Virkistyskohde, matkailu- tai venesatama

Lähivirkistysaluerakenninnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä vapaa-ajan, yhdyskunta- ja taajamarakenteen, luontomatkailun ja viherväylien kannalta tärkeitä alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

VR Retkeilyalue

Retkeilyaluerakenninnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä vapaa-ajan, retkeilyn ja luontomatkailun sekä viherväylien kannalta tärkeitä alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

VU Urheilualue

● Ampumarata tai moottorirata

Urheilualuemerkinällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä, vapaa-ajan tai matkailun kannalta tärkeitä alueita. Toiminnan laadusta riippuen alueilla on kulkurajoituksia. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys(VL,VR): Alueelle saa rakentaa yleistä virkistäytymistä sekä tavanomaista maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Rakentamistoimenpiteillä ei saa olennaisesti heikentää alueen luonnonympäristöä eikä vaikeuttaa alueen käyttämistä virkistystarkoituksiin.

Suunnittelumääräys(VU): Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee tarpeellisessa määrin ottaa huomioon myös yleisen ulkoilutoiminnan tarpeet. Häiriötä tuottavien toimintojen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen ympäristölle aiheuttamien häiriötekijöiden vähentämiseen.

Rakentamismääräys(VU): Alueelle on sallittua urheilu- ja virkistystoimintoja palveleva rakentaminen

Kehittämissuositus(VL,VR): Alueelle tulisi laatia hoito- ja käyttösuunnitelma.

SI Luonnonsuojelulain mukainen luontotyyppialue

■ Luontotyyppi

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain 29 § perustetut luontotyypit, joiden rajat on määritelty.

Pääosa luontotyypeistä on osoitettu kohdemerkinnällä, joiden suojelun sisältö on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Luontotyypit" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Sr Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, erityisen merkittävä

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti erityisen arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Alueet ja niihin kohdistuvat kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen säilyminen turvataan.

Rakentamismääräys: Uudisrakentaminen on sallittua, mikäli se voidaan tehdä heikentämättä alueen kulttuurihistoriallisen arvoja ja vaarantamatta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen säilymistä.

Suojelumääräys: Alueella suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämiseen liittyvät näkökohdat.

■ Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, erityisen merkittävä

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaita pienialaisia rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Kohdemerkinnällä osoitetaan erityisen arvokkaita yksittäisiä rakennuskulttuurikohteita. Kohteet ja niiden sisältämät arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava.

Rakentamismääräys: Uudisrakentaminen on sallittua, mikäli se voidaan tehdä heikentämättä alueen kulttuurihistoriallista arvoja ja vaarantamatta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen suojelua.

Suojelumääräys: Alueella suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön suojeluun liittyvät näkökohdat.

■ Arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaita pienialaisia rakennettuja kulttuuriympäristöjä, jotka eivät sisälly maisema-alueeseen (ma). Kohteet ja niihin kohdistuvat rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa ja niihin kohdistuu maakuntakaavassa suunnittelumääräys. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava.

Rakentamismääräys: Uudisrakentaminen on sallittua, mikäli se voidaan tehdä heikentämättä alueen kulttuurihistoriallista arvoja ja vaarantamatta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennettujen ympäristöjen suojelua.

Suojelumääräys: Alueella suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön suojeluun liittyvät näkökohdat.

SL Luonnonsuojelualue

■ Luonnonsuojelukohde

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita, jotka ovat valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä. Alueet sisältävät valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteet. Natura 2000-verkoston kuuluvia alueita on käsitelty vastaavan osa-aluemerkinnän yhteydessä. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on maiseman, luonnonarvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava.

Rakentamismääräys: Alueelle saa rakentaa suojelutarkoituksen ja tieteellisen tutkimuksen edellyttämiä rakennuksia. Tavanomaista maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen olemassa oleville tiloille on sallittua siten, ettei alueen suojeluarvoa heikennetä.

Suojelumääräys: Ennen luonnonsuojelulakiin perustuvia toimenpiteitä on alueen käytössä kiinnitettävä erityistä huomiota sen suojeluarvon säilymiseen. Ennen vallitsevia olosuhteita muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on ympäristökeskukselle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kehittämissuositus: Alueelle tulisi laatia hoito- ja käyttösuunnitelma. Lintuvesiä koskien vesistöreitien väylän kulkukelpoisuuden turvaamisen tai umpeen kasvavien vesistöjen tai vesistöosien käytön kannalta tarvittavat ruoppaukset ja muut toimenpiteet voidaan tehdä

vesilakiin perustuen. Toimenpiteissä tulee kiinnittää erityistä huomiota ympäristöllisiin seikkoihin.

SM Muinaismuistoalue

Kiinteä muinaisjäännös

Aluevaraus- ja kohdemerkinnällä osoitetaan muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja muinaismuistoalueita ja niiden suoja-alueita tai suoja-alueiksi tarkoitettuja alueita. Pääosa muinaisjäännöksiä on osoitettu kohdemerkinnällä. Suojelun sisältö on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Muinaisjäännökset" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on arkeologisten, maisemallisten, kulttuurihistoriallisten tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava.

Rakentamismääräys: Rakentaminen on sallittua, mikäli se voidaan tehdä vaarantamatta alueen muinaisjäännösten suojelua tai heikentämättä alueen arkeologisia, kulttuurihistoriallisia tai maisemallisia arvoja.

Suojelumääräys: Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen tai vahingoittaminen on muinaismuistolain mukaan kielletty. Muinaisjäännöksen läheisyydessä suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon maisemahoidolliset ja kulttuurihistoriallisen ympäristön suojeluun liittyvät näkökohdat. Ennen kuin rakentamalla tai maanpintaa kaivamalla tai täyttämällä muutetaan vallitsevia olosuhteita, on Museovirastolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen ja alueen tutkimiseen.

MT Maatalousalue, merkittävä yhtenäinen peltoalue

Merkinnällä osoitetaan säilytettäviä yhtenäisiä peltoalueita, jotka on tarkoitettu erityisesti maatalouden harjoittamiseen ja joilla on myös kulttuurimaisemallisia arvoja.

Suunnittelumääräys: Suunnittelussa tulee pyrkiä alueen peltojen säilymiseen avoimina ja maatalouskäytössä. Alueiden käytön ja rakentamisen suunnittelussa maa- ja metsätalouden tarpeita lukuun ottamatta, tulee pyrkiä sijoittamaan rakennuspaikat peltojen metsäisille reunavyöhykkeille.

MU Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta

MU-merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jotka ovat ulkoilun kannalta tärkeitä vyöhykkeitä ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen. Maakuntakaava ei aiheuta rajoituksia alueiden metsänhoidolle. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausunnotmenettelyä.

Suunnittelumääräys: Alueen rakentaminen tulee suunnitella ja sijoittaa siten, ettei merkittävästi heikennetä alueen maisema- ja muita ympäristöarvoja eikä ulkoilureittien ja muiden ulkoilutoimintoja varten tarpeellisten alueiden järjestämismahdollisuuksia. Alueen ulkoilutoiminnat tulee suunnitella ja sijoittaa siten, ettei haitata alueen metsätalouskäyttöä.

MUyo Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta, opetuskäyttöä ja ympäristöarvoja.

Merkinnällä osoitetaan metsäoppilaitosten niitä harjoittelumetsiä, jotka liittyvät kansallispuisto- tai valtion retkeilyaluevyöhykkeeseen ja yhdistävät retkeilyyn liittyviä eri toimintoja, mm. opastuspalveluita. Alueet ovat virkistystoimintojen ja luontomatkailun kannalta merkittäviä, ja niillä korostuu metsän maisemalliset arvot.

Suunnittelumääräys: Alueen toimintoja suunniteltaessa tulee ottaa huomioon alueen maisema- ja ympäristöarvot sekä ulkoilureittien ja muiden ulkoilutoimintoja varten tarpeellisten alueiden järjestämismahdollisuudet.

MY Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisten alueita, joilla erityisiin luontoon, ja maisemaan liittyviä arvoja ja joita on maiseman tai luonnonarvojen vuoksi suojeltava. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on maiseman ja luonnonarvojen vuoksi suojeltava.

Rakentamismääräys: Rakentaminen on sallittua siten, ettei heikennetä alueen ympäristöllisiä arvoja.

MYg Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, arvokas geologinen muodostuma tai maa-aineslain tarkoittama kaunis maisema

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä geologian ja maisemansuojelun alueita, joiden perustana on arvokas harju-, kallio- tai moreenimuodostuma. Alueet sisältävät osan valtakunnallisen harjijensuojeluohjelman kohteista. Alueiden suojelun perustana on maa-aineslaki ja MRL 30§. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Alueilla on hajarakennusoikeus. Alueilla ei ole maakuntakaavassa metsänhoidollisia rajoituksia. Metsälain mukaisissa toimenpiteissä ei edellytetä lausunnotmenetelyä.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on geologisten ympäristöarvojen vuoksi erityisesti suojeltava.

Rakentamismääräys: Rakennusten sijoituksessa tulee ottaa huomioon alueen geologiset ja maisemalliset arvot.

Suojelumääräys: Erityistä huomiota on kiinnitettävä alueen arvokkaan harju-, kallio- tai moreenimuodostuman geologiseen suojeluun.

Alueella suoritettavissa toimenpiteissä on otettava huomioon ympäristöhoidolliset näkökohdat. Ennen rakentamista tai vallitsevia maaperäolosuhteita muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on ympäristöviranomaisille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kehittämissuositus: Torrjonsuon kansallispuistoalueeseen rajoittuvia MYg-alueita ei maakuntakaavalla ole tarkoitus osoittaa toteutettavaksi kansallispuistona.

MYp Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, arvokas perinnemaisema

 Perinnemaisema

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä perinnemaisemia, jotka ovat kasvistollisesti arvokkaita perinnebiotoppeja. Pääosa perinnemaisemista on osoitettu kohdemerkinnällä. Suojelun sisältö on esitetty maakuntakaavaselostuksen luvun 1.3 liitekartalla, "Perinnemaisemat" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa. Alueiden suojelun perustuu MRL 30 §:ään. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon, että aluetta on maiseman, luonnonarvojen tai kulttuurihistoriallisten arvojen vuoksi suojeltava.

Rakentamismääräys: Rakentaminen ei saa vaarantaa perinnemaiseman suojelua tai alueen maisemallisia arvoja.

W Tärkeä vesialue, a vesiensuojelu, v virkistyskäyttö, s linnustonsuojelu

Merkinnällä osoitetaan vesialueita, jotka ovat vedenhankinnan, vesiensuojelun, virkistyskäytön tai linnustonsuojelun kannalta erityisen merkittäviä.

Suunnittelumääräys: Vesistön alueella ja sen valuma-alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota vesiensuojeluun.

Kehittämissuositus: Vesistöjen ranta-alueilla tulisi varmistaa riittävän valumavesien suodatus- ja imeytyskaistan muodostuminen perustamalla tarvittaessa suojakaistoja ja -vyöhykkeitä. Vesistökuormituksen vähentämiseksi alueella tulisi pyrkiä vähentämään jätevesien purkupaikkoja. Ojitukset tulisi suunnitella siten, ettei valumavesistä aiheudu merkittävää haittaa alapuolisille vesistöille. Alueelle tulisi laatia vesiensuojelusuunnitelma. Umpeen kasvavien vesistöjen tai vesistöosien käytön kannalta tarvittavat ruoppaukset ja muut toimenpiteet voidaan tehdä vesilakiin perustuen.

VÄYLÄT, LINJAT ja REITIT:

Moottoritie

Moottoritiemerkinnällä osoitetaan auto- ja moottoripyöräliikenteelle tarkoitettuja kaksiajorataisia tiejä, joilla on erilliset, keskikaistan erottamat ajoratat. Sitä risteävän liikenteen tulee kulkea eri tasossa ja tielle pääsy tapahtuu eritasoliittymien kautta. Tiealueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Paikalliselle ajoneuvoliikenteelle ja kevyelle liikenteelle on suunnittelussa osoitettava moottoritiestä erilliset väylät. Kevyen liikenteen yhteydet ja ulkoilureitit tulee suunnitella eri tasossa väylän poikki.

Valtatie tai kantatie

Valtatiemerkinällä osoitetaan valta- ja kantatiet. Valtatiet muodostavat valtakunnallisen tieverkon rungon, jota kantatiet täydentävät. Tiealueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Väylää risteävät tärkeimmät jalankulku- ja pyörätiet sekä ulkoilureitit ja viherväylät tulee suunnitella johdettavaksi eri tasossa väylän poikki.

Suunnittelumääräys: Valtatiellä 2, valtateilla 10 ja 12 välillä Lammi-Hämeenlinna sekä kantatiellä 52 tulee varautua teiden merkittävään parantamiseen, mikä on maakuntakaavassa esitetty tievarauksia täydentävinä varauksina. Valtatiellä 10 välillä Hämeenlinna-Forssa ja

kantatiellä 54 välillä Hausjärvi-Tammela Perähuhta tulee varautua itä-länsisuuntaisen Pietari-Skandinavia yhteyden kehittämistoimenpiteisiin, joilla turvataan teiden liikennöitävyys ja riittävä liikenneturvallisuus.

Suunnittelumääräys: Valtateiden 10 ja 12, välillä Lammi-Hämeenlinna, pitkän aikavälin vaihtoehtoiset sijoitusratkaisut tulee selvittää nykyisen valtatien yhteyden kehittämisen ja uuden oikaisutievaihtoehdon välillä. Ennen lopullisen linjavaihtoehdon löytymistä tulee Hämeenlinnan kaupunkiseudun kaavoituksessa ja rakentamisessa säilyttää nykyisen tielinjauksen lisäksi mahdollisuus Katumajärveä kiertävän tai sen tunnelissa alittavan vaihtoehdon toteuttamisen.

Suunnittelumääräys (Kt 57 ja Vt 10): Kantatietä 57 välillä Rahkoila – Ojoinen ja valtatietä 10 välillä Siiri – Katinen tulee kehittää kaupunkimaisena väylänä osana valta- ja kantatieverkkoa.

Kehittämissuositus: Paikalliselle ajoneuvoliikenteelle ja kevyelle liikenteelle tulisi olla erilliset väylät taajamissa ja muualla, missä se liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden vuoksi on tarpeen.

Seututie tai pääkatu

Seututiemerkinä osoitetaan kaupunkiseutujen keskeisiä väyliä, jotka yhdistävät kuntakeskukset kaupunkikeskuksiin. Samalla merkinnällä on osoitettu merkitykseltään vastaavat kadut. Merkintään liittyvä ST -kirjaintunnus osoitetaan punaisella silloin, kun tien toiminnallinen luokka esitetään muutettavaksi yhdystiestä seututiekseksi. Merkintään liitetään m-alaindeksi silloin, kun on kyse kehitettävästä matkailu- ja maisematiestä. Matkailutien perusteena voi olla myös tieyhteyden historiallinen merkitys. Tällöin on kyse keskiaikaisperäistä teistä. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden tieyhteyksien kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa. Tiealueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys (Mt 282): Torrnsuon kansallispuiston kohdalla maantietä tulee kehittää erityisesti tietä ympäröivän puistoalueen käyttötarkoitusta edistäen.

Kehittämissuositus: Kevyelle liikenteelle tulisi taajamissa olla erilliset väylät. Väylää risteävät tärkeimmät jalankulku- ja pyörätiet sekä ulkoilureitit tulisi suunnitella johdettavaksi eri tasossa väylän poikki.

Merkittävä yhdystie tai katu

Merkittävän yhdystien merkinnällä osoitetaan maakuntakaavassa kyläverkoston tai ylikunnallisten yhteyksien kannalta tärkeitä teitä ja vastaavat kadut. Merkintään liitetään m-alaindeksi silloin, kun on kyse kehitettävästä matkailu- ja maisematiestä. Matkailutien perusteena voi olla myös tieyhteyden historiallinen merkitys. Tällöin on kyse keskiaikaisperäistä teistä. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden tieyhteyksien kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa. Tiealueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys (Mt 3053): Aulangon luonnonsuojelualueen kohdalla Aulangontietä tulee kehittää erityisesti tietä ympäröivän puistoalueen käyttötarkoitusta edistäen.

Kaksiajoratainen päätie tai -katu

Kaksiajorataisen tien merkinnällä osoitetaan päätieverkon ja katuverkon kaksiajorataisia teitä tai katuja, jotka eivät ole moottoriteitä. Tiealueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Merkittävästi parannettava tieyhteys

Merkittävästi parannettavina tieyhteyksinä osoitetaan nykyisellä paikallaan raskasta parannusta vaativia teitä. Merkitä on punainen katkoviiva, joka liittyy olemassa olevan tien mustaan viivaan. Tiealueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Merkittävästi parannettavan tien suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen ympäristövaikutuksiin. Ympäröivää maankäyttöä suunniteltaessa tulee erityisestä huomiota kiinnittää maankäytön liittymiseen parannettavaan väylään.

Suunnittelumääräys (Vt 10 ja 12): Valtateiden kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota Ylisen Viipurintien kulttuurihistoriallisten arvojen turvaamiseen.

Rakentamismääräys: Rakentaminen ohjeellisen tiealue- tai kaupunkiväylämerkinnän läheisyyteen ei ole sallittua ilman tieviranomaisen lausuntoa.

Uusi tielinja, suunniteltu sijainti

Uusi tielinja on osoitettu maakuntakaavassa punaisella yhtenäisellä viivalla silloin, kun varaus perustuu yleis- tai tiesuunnitelmaan tai tien sijainti ja sen suhde ympäröivään maankäyttöön on muutoin vastaavasti selvitetty. Tiealueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Uuden tien suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen ympäristövaikutuksiin.

Rakentamismääräys: Rakentaminen uuden tielinjanläheisyyteen ei ole sallittua ilman tieviranomaisen lausuntoa.

Uusi tielinja, ohjeellinen sijainti

Uusi ohjeellinen tielinja on osoitettu maakuntakaavassa punaisella katkoviivalla. Linja perustuu sijainniltaan alustavaan tiesuunnitteluun tai kaavoituksen kautta määriteltyyn tiesuuntaan. Tiealueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Uuden tien suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen ympäristövaikutuksiin.

Yhteystarve

Yhteystarve osoittaa tieverkon kehittämisen tarpeen päätepisteiden välillä. Merkintä osoittaa maankäyttöön liittyessään myös tien likimääräistä ohjeellista sijaintia.

Suunnittelumääräys: Uuden tien suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen ympäristövaikutuksiin.

Kehitettävä matkailu- ja maisematie, muu yhdystie

Matkailu- ja maisematie –merkinnällä osoitetaan matkailu ja kulttuurihistorian kannalta tärkeitä, merkittävää yhdystieverkkoa täydentäviä, muita yhdysteitä. Merkintään liitetään m-alaindeksi. Matkailu- ja maisemateiden historialliset perusteet liittyvät keskiaikaisperäisiin teihin. Teille kohdistuvat rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa. Tiealueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Tien kehittämisessä tulisi kiinnittää huomiota tien maisemalliseen sijaintiin, kulttuurihistorialliseen luonteeseen ja tien matkailulliseen kehittämiseen.

Liittymä

Liittymämerkintä on yleismerkintä, joka osoittaa pääsääntöisesti tasoliittymän, mutta on mahdollista toteuttaa myös eritasoliittymänä.

Eritasoliittymä

Merkinnällä osoitetaan nykyiset eritasoliittymät.

Suunnittelumääräys: Eritasoliittymien kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen ja liikennejärjestelmän toimivuuteen.

Kehitettävä eritasoliittymä

Kehitettävä eritasoliittymä on osoitettu punaisella ympyrällä. Ensisijainen toteutustapa on eritasoliittymä. Tiealueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Eritasoliittymien kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen ja liikennejärjestelmän toimivuuteen.

Liikennetunneli tai katettu tie

Merkinnällä osoitetaan tieverkon osa, joka on tarkoitus toteuttaa tunneliratkaisuna tai tien kattavana kansiratkaisuna. Tiealueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Tunnelin tai katetun tien suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen ympäristövaikutuksiin ja liikenneturvallisuuteen.

Päärata

Sivurata

Ratamerkinnällä osoitetaan pääradat ja merkittävät sivuradat. Rata-alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kehittämissuositus: Ratalinjaa risteävät ajoneuvo- ja kevyen liikenteen väylät olisi järjestettävä eritasoisina.

Merkittävästi parannettava päärata

Merkittävästi parannettava ratayhteys osoitetaan punaisella yhtenäisellä viivalla, joka liittyy olemassa olevan radan mustaan ratamerkintään. Rata-alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Pääradan suunnittelussa tulee varautua kolmanteen raiteeseen Riihimäeltä pohjoiseen ja kahteen uuteen raiteeseen Riihimäeltä etelään. Riihimäki-Lahti väliä tulee kehittää sekä tavaraliikenteen että matkustajaliikenteen yhteysvälinä. Radan suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen vaikutuksiin asuinalueilla tai rautatiehistoriallisesti arvokkaissa ympäristöissä.

Uusi päärata, ohjeellinen sijainti

Uusi ohjeellinen ratalinja osoitetaan punaisella katkonaisella ratamerkinnällä. Rata-alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Uuden ratalinjan suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen ympäristövaikutuksiin.

Rakentamismääräys: Rakentaminen ohjeellisen ratalinjan läheisyyteen ei ole sallittua ilman ratahallintokeskuksen lausuntoa.

Museorata

Museoratamerkinnällä osoitetaan Jokioisten-Humppilan museorata.

Kehittämissuositus: Museorataa kehitetään matkailun vetovoimatekijänä pyrkimällä parantamaan rataa liittyviä palveluita sekä rata-alueen ja sen ympäristön historiallista ilmettä

Historiallinen tielinja

Historiallisella tielinjalla osoitetaan kulttuurihistorian kannalta tärkeitä tielinjoja, jotka ovat yleisen tieverkon ulkopuolella olevia teitä. Teiden historialliset perusteet liittyvät keskiaikaispe-räisiin teihin. Teille kohdistuvat rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty maakuntakaavaselostuksen liitteen kartassa, "Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt" ja karttaan liittyvässä kohdeluettelossa.

Kehitettävä kevytliikenneyhteys

Merkinnällä osoitetaan kehitettäviä seudullisia kevyen liikenteen väyliä, jotka voidaan toteuttaa erillisinä kevyen liikenteen väylinä, levennetyillä piennarratkaisuilla tai yhdystieverkon osana. Merkinnällä osoitetaan myös kevytliikennettä palvelevat merkittävät kehitettävät silta- ja alikulkuratkaisut.

Kehittämissuositus: Kevytliikenneväyliä suunniteltaessa tulisi käyttää hyväksi mahdollisuuksi-en mukaan vanhoja tielinjoja ja tarpeen mukaan myös levennetyjä pientareita. Vilkasliikenteis-ten väylien risteämät tulisi ensisijaisesti toteuttaa eritasoina.

Kehitettävä riistaylitys

Merkinnällä osoitetaan valtatie 3 riistasiltojen ohjeellinen sijainti.

Kehittämissuositus: Riistaylistysten suunnittelussa tulisi hyödyntää olemassa olevia siltoja.

Ulkoilureitti

Ulkoilureittimerkinnällä osoitetaan ohjeellisen ulkoilureitin linja, joka osoittaa reitin yhteystar-peen. Reitin tarkka sijainti toteutumattomien reittiosuuksien osalta tarkentuu toteutuksen yhteydessä. Reitin merkinnällä osoitetaan pääasiassa kesäkäyttöön tarkoitettuja reittiyhteyksiä. Reitteihin liittyy myös toteutettuja talvikäyttöisiä osuuksia sekä toteutettuja hevosvaellusosuuk-sia.

Suunnittelumääräys: Reitin sijainti määräytyy toteuttamisen yhteydessä. Ulkoilureitin toteutus koskee reitin vaatimaa reittipohjaa.

Hevosvaellusreitti

Merkinnällä osoitetaan suunniteltuja tai toteutettuja hevosvaellusreittejä.

Suunnittelumääräys: Reitin sijainti määräytyy toteuttamisen yhteydessä. Hevosvaellusreitin toteutus koskee reitin vaatimaa reittipohjaa.

Laivaväylä, vesimatkailureitti

Venereitti, vesiretkeilyreitti

Melonta- ja vesiretkeilyreitti

Laivaväylä- ja vesimatkailureittimerkinnällä osoitetaan viitoitetut syväsmääritellyt väylät. Venereitti- ja veneretkeilyreitimerkinnällä osoitetaan viitoitetut tai viitoitettavat syväsmääritellyt reitit. Melonta- ja vesiretkeilyväylämerkinnällä osoitetaan palveluvarustukseltaan ja opastukseltaan kehitettäväksi tarkoitetut vesireitit.

K Korkeapaineinen maakaasulinja

Kaasulinjan merkinnällä osoitetaan korkeapaineiset (yli 40 bar) maakaasuputket. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Rakentamishankkeesta on pyydettävä maakaasuputken omistajan lausunto, mikäli hanke sijaitsee lähempänä kuin 50 metriä maakaasuputkesta.

K Uusi korkeapaineinen maakaasulinja

Maakaasulinja osoitetaan punaisella yhtenäisellä viivalla mustan linjamerkinnän alla. Merkintää käytetään niiden uusien linjojen osalta, joiden maankäyttö on selvitetty YVA-lain mukaisessa prosessissa. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Rakentamishankkeesta on pyydettävä maakaasuputken rakennuttajan lausunto, mikäli rakentamishanke sijaitsee lähempänä kuin 50 metriä maakaasuputkesta.

K Ohjeellinen uusi korkeapaineinen maakaasulinja

Suunnitellut, sijainniltaan ohjeelliset linjat on osoitettu maakuntakaavassa punaisella katkoviivalla. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Rakennettaessa ohjeellisten maakaasulinjojen välittömään läheisyyteen, lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto hankevastaavalta siitä, että rakentaminen ei vaaranna maakaasulinjan toteuttamista.

Z Voimajohtolinja, 400 kV

Voimajohtolinjamerkinnällä osoitetaan kantaverkkoihin kuuluvat 400 kV voimajohtolinjat. Samassa linjakadussa voi olla myös 220 kV ja 110 kV linjoja. Rakentamiskieltoalue on valtioneuvoston antaman lunastuspäätöksen mukainen. 400 ja 220 kV linjojen osalta rakentaminen on kiellettyä johtoaukealle ja molemmilla puolilla johtoaukeaa olevilla 10 metrin reunavyöhykkeellä. 110 kV voimajohtolinjoilla rakentamiskieltoalue on linjakohtainen ulottuen korkeintaan johtoalueen ulkoreunaan. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus

Z Voimajohtolinja, 110 kV

Voimajohtolinjamerkinnällä osoitetaan alueverkkoihin kuuluvat 220 kV ja 110 kV voimajohtolinjat. Rakentamiskieltoalue on valtioneuvoston antaman lunastuspäätöksen mukainen. 220 kV linjojen osalta rakentaminen on kiellettyä johtoaukealle ja molemmilla puolilla johtoaukeaa olevilla 10 metrin reunavyöhykkeellä. 110 kV voimajohtolinjoilla rakentamiskieltoalue on linjakohtainen ulottuen korkeintaan johtoalueen ulkoreunaan. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus

Z400 Merkittävästi kehitettävä voimajohtolinja, 400 kV

Johto-osuuksilla, joissa voimajohtolinjan sijoittaminen on selvitetty yva-lain mukaisessa prosessissa kehitettävä voimajohtolinja osoitetaan yhtenäisellä punaisella viivalla. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys: Rakennettaessa merkittävästi kehitettävän voimajohtolinjan välittömään läheisyyteen, lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto hankevastaavalta siitä, että rakentaminen ei vaaranna johtohankkeen toteuttamista.

Z400 Merkittävästi kehitettävä ohjeellinen voimajohtolinja, 400 kV

Merkittävästi kehitettävänä voimajohtolinjana osoitetaan ne rakennetut voimajohtolinjat, joita varaudutaan täydentämään uudella 400 kV:n voimajohtolinjalla. Samassa linjakadussa voi 400 kV:n voimajohtojen lisäksi olla myös 110 kV linjoja. Kehitettävä voimajohtolinja osoitetaan mustan yhtenäisen viivan alle merkityllä punaisella katkoviivalla. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Uudet sähkölinjat tulee mahdollisuuksien mukaan sijoittaa olemassa olevien linjojen yhteyteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Useita virtapiirejä tulee pyrkiä sijoittamaan samoihin pylväisiin.

Rakentamismääräys: Rakennettaessa ohjeellisten johtoreittien välittömään läheisyyteen, lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto hankevastaavalta siitä, että rakentaminen ei vaaranna johtohankkeen toteuttamista.

Z110 Ohjeellinen uusi voimajohtolinja, 110 kV

Uusi linja on osoitettu punaisella katkoviivalla. Mikäli linja on tarkoitus toteuttaa nykyiseen linja-aukkoon, on katkoviiva mustan yhtenäisen linjaviivan alla. Merkintä osoittaa yhteystarvetta ja sijainti on ohjeellinen. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Uudet voimajohtolinjat tulee valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti pyrkiä sijoittamaan olemassa olevien linjojen yhteyteen. Useita virtapiirejä tulee pyrkiä sijoittamaan samoihin pylväisiin.

Rakentamismääräys: Rakennettaessa ohjeellisten johtoreittien välittömään läheisyyteen, lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto hankevastaavalta siitä, että rakentaminen ei vaaranna johtohankkeen toteuttamista.

V Päävesijohtolinja

J Pääviemäriinlinja

Linjamerkinnällä osoitetaan joko erikseen tai yhdessä päävesijohto tai pääviemäriinlinjat. Linja-alueilla on voimassa MRL 33§:n mukainen rakentamisrajoitus

Rakentamismääräys: Rakentaminen ei ole sallittua 20 metriä lähemmäksi johtoa ilman johdonpitäjän lupaa.

V J Merkittävästi kehitettävä ohjeellinen vesihuoltolinja

Merkinnällä osoitetaan ne rakennetut vesihuoltolinjat, joita varaudutaan täydentämään uudella päävesijohto- tai viemäriinlinjalla. Kehitettävä päävesijohto- tai viemäriinlinja osoitetaan mustan yhtenäisen viivan alle merkityllä punaisella katkoviivalla. Linja-alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

V J Ohjeellinen uusi päävesijohto- ja viemäriinlinja

Uusi linja on osoitettu punaisella katkoviivalla. Merkintä osoittaa yhteystarvetta ja sijainti on ohjeellinen.

V Ohjeellinen uusi päävesijohtolinja

Uusi linja on osoitettu punaisella katkoviivalla. Merkintä osoittaa yhteystarvetta ja sijainti on ohjeellinen.

Piirtämistekniset merkinnät:

Alueeseen, kohteeseen tai linjaan liittyvä kirjain- tai numerotunnus.

Kaikkiin alueisiin ja linjoihin liittyy kirjaintunnus. Vain T, E, R, V, S, M –alkuisiin merkintöihin liittyy myös numeroindeksi, joilla viitataan varausperusteeseen ja kaavaselostuksen kohdeluetteloon. Tielinjamerkintöihin sisältyy numero. Pistemerkinnät eivät sisällä numerointia. Niiden sisältö ilmenee joko symbolin muodosta ja väristä ja suojeluun liittyvien symbolien osalta liitekartoista.

Tienumero

Viralliseen tieluokitukseen liittyvä tien numero.

Maakuntakaava-alueen raja

Kunnan raja

Kunnan nimi

Keskusluokat:

Maakuntakeskuksen nimi

Seutukunnan keskuksen nimi

Kuntakeskuksen nimi

Alakeskuksen nimi

Kyläkeskuksen nimi

Keskusten nimet osoittavat kirjainkokoonsa liitettyä taajamien keskushierarkiaa.